

Núria Esponellà
GRAN CAFÈ

labutxaca

Núria Esponellà

Gran Cafè

Columna
Barcelona

Títol original: *Gran Cafè*
© Núria Esponellà, 1998

La primera edició d'aquesta obra es va publicar
a Columna l'any 1998

Primera edició en aquest segell: març del 2018
© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.,
labutxaca

Fotocomposició: Moelmo, s.c.p.
Impressió: Liberdúplex
DIPÒSIT LEGAL: B. 1.296-2018
ISBN: 978-84-17031-83-1

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de
l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació
pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa
a les sancions establertes per la llei.

Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos
Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar
algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

TAULA

PRIMERA PART

EXTRET DE LLET DE GALLINA 13

SEGONA PART

PREPARAT D'URGÈNCIA 43

TERCERA PART

FLOR DE SCLERANTHUS 109

QUARTA PART

CÒCTEL D'ORQUÍDIA 179

EPÍLEG 277

Ha deixat enrere el trencant de Cantallops i els terraprimers d'oliveres, estretes franges enlairades, plenes de pedreguer, que s'estenen a banda i banda de la carretera. Un raig de llum l'ha feta parpellejar nerviosament i ha tret les ulleres de sol de la guantera. Anys abans, l'havia assaltat una impressió semblant en travessar la frontera: l'espectacle esfereïdor dels boscos cremats, alzines amb la carcassa escrostonada i negra, matolls recuits en un paisatge fantasmagòric de toros atzabeja; terrossos, pols i cendra.

Ara fa el mateix camí però aquelles sofertes alzines supervivents de les brases estan brostades i les seves fulles verd transparent espurnegen amb la llum. Això l'ha feta sentir una mica alleugerida i ha respirat profundament. Després, ha abaixat el vidre de la finestra i ha sentit el vent eriçant-li els pèls dels braços. S'ha espessigat les galtes per tornar a ser allà, a la carretera. A mesura que cau la tarda la llum tomba sobre les muntanyes. Amb l'índex de la mà dreta s'ha alçat una mica el pont de les ulleres. Li agrada sentir l'aire càlid que passa fuent pels costats del rostre i li rebot les puntes dels cabells a la cara.

De sobte, un sotrac li ha fet esbategar el cor. Un sot obert al paviment ha encalçat les rodes del vehicle i el xas-

sís ha trontollat sorollosament. S’ha sobresaltat i, de nou, s’ha disparat aquella carrera de pensaments que l’envaeix amb imatges embogidores.

Ha arribat a la duana. Ha furgat dins la bossa amb l’impuls de buscar el carnet o el passaport fins que ha recordat que ningú no li demanarà cap documentació. Les finestretes són buides i no hi ha frontera. Sent, però, que algun ressort interior s’ha trencat obrint-li una franja que cou com un tall.

Le Perthus. Ha entrat al Pertús. Té la boca seca i l’estómac buit. No ha menjat ni una engruna de res i només li ve de gust beure aigua. Ha girat amb força el volant cap a la seva dreta mentre encaixava el morro del cotxe dins les ratlles grogues de l’aparcament. Fora, la gent passejava mirant els aparadors del costat espanyol. A la banda francesa amb prou feines hi havia quatre o cinc persones. Ha passat la mà entre els seients, s’ha atansat l’ampolla de litre i mig del darrere i ha begut llargament.

La Carme li ha trucat de bon matí.

—Montse, vols que vingui?

—No, no cal. Només volia dir-t’ho, no en vull parlar amb ningú més, m’entens? T’escriuré, ja rebràs l’adreça... Sobretot, no l’hi diguis a l’Andreu... Necessito temps.

El temps s’ha convertit en un ventilador que fa rodar amb inèrcia les seves hèlices potents i li escampa els papers fuetejant-li el cor. Li ha semblat que la xafogor se li enganxava al vel del paladar i ha tornat a traguejar. S’arrossegaria com un vegetal en la turbulència de la tarda. Menjaria, se n’aniria a dormir d’hora i es regiraria al llit. Mai havia pensat que aquests actes automàtics, als quals

un s'emmotlla per impuls quotidià, haguessin esdevingut tan importants.

Cop en sec, s'ha adonat que fa molta estona que necessita anar al vàter. Instintivament, ha comprimit els músculs del ventre i ha baixat del cotxe buscant algun bar. La vorera dreta del carrer està mig ocupada per parades de fruita —taronges, síndries i melons. La gent parla en francès, remena i se serveix en bosses de plàstic. Li ha pujat a la cara l'alè calent del sòl barrejat amb el baf suat dels compradors.

Les cames se li han afluixat i el cap li dóna voltes. Dins el lavabo, s'ha rentat les mans i s'ha passat aigua fresca per la cara. Després ha tret el raspall de la bossa i s'ha pentinat una mica, el braç dret alçat. Ha mormolat alguna cosa en veu baixa mentre es girava compulsivament. Una dona de mitjana edat, tall de cabell arranat al clatell i cara menuda, que ha passat el llisquet fa uns instants, ha obert la porta del vàter i s'ha abocat a la pica del lavabo deixant córrer un raig d'aigua entre els dits. Ella ha abaixat els ulls ràpidament per no emmirallar-se, però s'ha vist la silueta reflectida al vitrall, la brusa tirada per damunt dels pantalons tapant-li el ventre. Una punxada forta a l'estómac li ha provocat contorsions de mal i s'ha recolzat encongida al marbre blanc.

—*Peux vous aidez?* —Ha tardat a adonar-se que la dona que s'eixugava les mans l'observava sol·lícitament.

Li ha agraït l'oferiment amb una inclinació de llavis semblant a un somriure, sense alçar el cap. Després ha furgat dins la bossa, n'ha tret una capsa de píndoles i se n'ha pres dues, l'una darrere l'altra.

I si truqués a la Denisa? Val més, no sap l'hora que arribarà, la deu estar esperant, potser està intranquilla.

La Denisa ha tancat els ulls i ha deixat caure el quadern esgrogueït damunt la falda. Una brancada de cirerer ombreja la finestra oberta del menjador i escampa un cruixit de fusta madura. El telèfon ha sonat amb insistència. Endormiscada encara, s'ha fregat lleugerament les parpelles mentre s'incorporava a la butaca amb lentitud.

—Allò? —Sosté l'auricular amb la mà balba.

—Denisa? Sóc la Montse.

—Ah, sí, has arribat? D'on me truques?

—Ara sóc al Pertús. Quant s'hi està d'aquí a Ceret?

—Doncs... —S'han fet uns segons de silenci i ha sentit carrisuejar l'aparell, a l'altra banda del fil—. Jo diria que uns vint minuts, no pas més. Estàs bé, necessites alguna cosa?

—No, de debò, et trucava només per dir-te que sóc de camí. Bé, no sé a quina hora acostumes a sopar, no m'esperis.

—Ja he menjat, jo, aquí el repàs es fa molt d'hora.

—La Denisa ha decantat l'auricular amb la mà, tensant les commissures dels llavis.

—Ah, bé... —Li ha arribat un to de veu més eixut—. És clar... per a mi no cal que preparis res, no tinc gana.

—Seràs una dispesera de bon mantenir. —De sobte s'ha fos la duresa expressiva d'uns instants abans i ha rigut obertament—. Tot estarà a punt, dona, t'espero.

La Montse ha sortit de pressa de la cabina. Ha empès

poc la porta i, lliscant per l'estreta obertura, s'ha estalonat.

Els analgèsics semblen haver fet efecte. Ha cessat el mareig i l'alè d'aire que li bat a la cara l'ha reconfortada una mica. Podrà descansar, no pensar en res, caminar i rodar fins que el cor li digui prou, perdre's per llocs desconeguts on ningú no li preguntarà si es troba bé ni què li passa. No haurà d'explicar com se sent ni veurà res que li recordi...

S'eixuga els llavis. Ha travessat un carrer ample i fressat d'ombres de plàtans. A banda i banda de la calçada les cunetes regantellen d'aigua. Fa poc ha passat davant del museu d'art, que ja és tancat, i ha consultat l'horari de visites.

Les cases són de dos o tres pisos amb finestrals rectangulars i portes amb llindes de pedra. Alça la vista. Per damunt de les capçades frondoses, tot resseguint la llargada dels arbres al final del passeig, alteen les prominències de la serralada. Ja ha arribat al carrer que busca. *La Promenade. Boulevard Marechal Joffre*, llegeix en un rètol.

No recorda exactament el trencant. Carrer Nou? Això. Uns metres més avall, el setze, o el disset... L'edifici setze sembla un magatzem de façana rectilínia amb una gran portalada. La vivenda del costat és un casalot antic, amb un ràfec de ferro i vidre a l'entrada, i un jardí a la part posterior que es pot entreveure a través del reixat. Les obertures tenen un aire clàssic, senyorial, tot i que semblen descuidades; el vernís de les persianes cau a trossets, convertit en taques blanquinoses, mates, i al primer pis, un balcó de baranes rovellades deixa al descobert ca-

pes d'antigues pintures. Els amplis voladissos de la teulada, que és a dos vents, ombregen l'accés a la porta principal.

Ha empès el portalet i ha premut el timbre. Gairebé instantàniament, l'ha sentit ressonar amb força a l'interior.

—Som tan contenta que hagi vingut! —Una dona d'ulls vivaços ha obert la porta somrient i l'ha abraçada—. Deixa'm que t'ajudi —li ha dit mentre li prenia la bossa de mà. L'ha fet passar a una entradeta rústica amb un armari de lluna i un croc a la paret d'on penja un barret de palla i un ram de semprevives.

—M'agrada aquesta olor rància. —No sap per què però la flaire de flors seques la conforta i respira fondo mentre es veu reflectida a l'armari de fusta caoba. Camina concada, s'ha aprimat aquests últims dies. La Denisa li ha fet deixar la jaqueta al penjador i han accedit al jardí, darrere la casa. Només sortir a fora li ha arribat una alenada embafadora. A la paret nord, les brancades d'un enorme cirerer aixopluguen una rega de geranis exuberants, rosers florits, hortènsies i muguet. Més enllà, el terreny es converteix en un viver de plantes aromàtiques que s'escampen profusament. Mates de sàlvia atapeïdes enmig de la farigola i el romaní, espígol i matafaluga, marialluïsa, poliol, un matoll espès de ruda, menta, fonoll, camamilla, agrimònia i altres plantes que no reconeix.

—Tens una reserva floral, sembla un bosc! —exclama. S'ha deturat a l'inici del camí que es perd en l'espessor mentre la Denisa enceta un somriure suau.

—Allà hi tinc un canal de regatge que porta aigua als horts. Vine, te l'ensenyaré —ha dit assenyalant la part nord, i s'hi ha encaminat decidida.

Un cirerer jove i rectilini arrela en el marge humit del rec i, a la part baixa, fregant l'aigua, creixen les falgues. Des d'allà es poden veure els llorers i xiprers de l'altra banda de la sèquia i l'enorme til·ler que arrecera el jardí de tramuntana.

—Abans la tia plantava cols, tomates i cebes, jo només deixo créixer les flors. —La Denisa parla movent els braços inquietament—. Ara ho compro tot. Tinc el garatge ple de rams i de flors seques, ja el veuràs —afegeix. I torna a caminar en direcció a la casa sense esperar-la.

Han entrat i s'asseuen al sofà del menjador mentre l'aire del capvespre traspassa la finestra oberta i els refresca la pell enganxosa.

—Explica'm com va tot, què feu a Girona... Hi he viscut deu anys, aviat és dit. Quan feia el comerç m'estava al barri del Carme a cal meu oncle Ramon, després vaig treballar uns anys a la fàbrica Grober, venia els caps de setmana a Ceret... No tots, quan podia anava amb l'autobús fins a Perpinyà o marxava amb en Pol. Llavors festejàvem —diu. La Montse pot veure duplicat dins els seus iris foscos el batent obert de la finestra—. M'esperava a la sortida de la fàbrica amb una moto molt guapa i me duia a casa. De vegades ho enyoro, saps? Au, vinga, parla'm de tu! —No ha parat de fer volar les mans. Ha serrat i estès els dits una vegada i una altra, i ara s'interromp fent copejar els palmells amb un encaix final.

La Montse fa un somriure agraït des del fons del seient. Molt abans que la conegués, la mare li havia parlat d'ella, de la facilitat amb què despertava entusiasmes, desfeia reticències i enrunava els més sòlids vots de si-

lenci. Deia que la seva millor amiga era una dona gens corrent.

—Per què no vens a Girona? El pis és gran. —Ha sortit de l'ensenyament amb una expressió lleugera de retret.

—Aquesta tardor, eh? —De nou ha somrigut benvolent—. I el viatge? Has trobat de seguit la casa, algun problema?

—Tot bé, ha estat fàcil. —La Montse s'ha estirat els camals dels pantalons i ha esbossat un altre somrí.

—Feia temps que no ens vèiem... Te trobo molt bé, ets de la primera volada encara... —ha dit clavant-li un copet afectuós a la falda.

La Montse ha agraït que no parlés de l'enterrament de la mare, l'opacitat d'aquella mort tan sentida li desencadena encara una seqüència imparable de records. Ha intentat somriure de nou, les bosses dels ulls més inflades que mai.

—Gràcies, tu estàs igual que l'últim dia que ens vam veure —menteix. Una xarxa d'arrugues s'estria a l'entorn dels llavis de la Denisa. Ella també està més demacrada que la noia de Girona que feia front a la desgràcia familiar, trista però serena. S'ha enfonsat a les molles gastades del sofà i s'adreça un coixí a l'esquena.

—Te caldria reposar —suggereix la dona. Mentre observa el moviment dels llavis de la seva interlocutora, les paraules li ressonen al front i sosté les parpelles amb dificultat.

—No, no cal —ha respost. Un badall de somnolència li ha fet decantar el cap i ha parpellejat, esforçant-se a mantenir l'atenció en la conversa.

—De debò? Si vols, puges a la cambra, te pots dutxar o banyar. El sopar ja està a punt.

—Potser tens raó, m'anirà bé refrescar-me una mica —assenteix. No sap per què però aquest to de veu melós la tranquil·litza.

Mentre es rentava ha sonat el timbre. Era una veu femenina que demanava per la Denisa. Li ha arribat la conversa creixent de les dones a peu d'escala i, uns instants després, el diàleg fressós al jardí.

S'ha posat roba més còmoda, uns pantalons amples amb goma a la cintura i una brusa llarga acabada en pic al damunt. Dutxar-se l'ha refrescat i es troba millor, fins i tot, per primera vegada en aquests dos últims dies, ha tingut ganes de perfumar-se. Per sopar s'ha esforçat a menjar un plat de sopa i un tall de truita amb amanida.

—Estàs desganada? —ha dit la dona insistint a fer-li una altra cosa que li vingués més de gust.

—No... no en facis cas, menjo poc —titubeja, movent el cap amb atonia—. Denisa... qui ha vingut aquesta tarda?

—Era Madame Pomés. Sovint veuràs gent a casa. —La Denisa gesticula profusament i es frega les mans a l'ampla camisola, que li arriba als genolls.

—Deus tenir moltes amistats...

—No és això —riu, envolant-se—, és la meva feina.

—La teva feina? —s'estranya la Montse. Li costa imaginar-se quina llei d'ofici li permet treballar a casa—. Ets venedora a domicili o treballes a preu fet per alguna empresa?

—La gent ve a buscar herbes i a demanar-me remeis, res d'important, m'agrada.

«Remeis? I el seu?». Una altra punxada, just enmig del pit. Ha sentit que penjava d'una branca de plàtan. La tramuntana li rebufa a la pell, la sacseja, li capgira el cos fent-li espeternegar els músculs i les vísceres, té les fulles resseques... Ha empallidit i a les randes dels llavis se li enceta un estremiment.

—Te trobes bé? Vols que te prepari res? —La Denisa ha tombat mig cos endavant, sol·licita.

—Ja em passa... estic molt cansada aquests dies. —S'ha estirat el cap dels dits mentre es feia un silenci breu, tensat pel sobreesforç de la conversa.

—Potser t'estimaries més anar a dormir? —diu la dona, que ha observat el tanteig nerviós de les mans de la noia, i desplega les mans en l'aire deixant-les caure damunt la falda.

—No, no, continua —li demana. Tot i que està cansada, aquest acolliment gestual la reconforta.

—De petita m'agradava seguir la tia Martina. Era una màquina, no parava mai. Tenia la casa oberta a tothom, dotze hores al dia. La gent venia a veure-la, recordo que una vegada va visitar una parella de Perpinyà, algú els havia parlat bé d'ella. Quan vaig decidir instal·lar-me a Ceret, va oferir-me la possibilitat de treballar juntes. Al principi, per a mi era una obligació, de fet, no sabia pas què feia. Però a poc a poc vaig agrair-l'hi, vaig descobrir que m'agradava de debò.

Què li agrada de debò a ella? Un formigueig estrany se li ha enfilat pit amunt fins als lacrimals. Ha comptat fins a vint. Ha après a contenir-se, sap com espolsar les gotes transparents, diluir-les en els iris apagats, empassar-se l'amargor cap a l'estómac. I comença a descriure

mentalment el menjador de parets altes blau cel esvanit. Quatre columnes estocades amb dibuixos de línies blanques paral·leles que descansen ran de sòcol emmarquen els angles de la sala. Arrambat a l'envà, un bufet de vernís fosc reflecteix en el seu vitrall les cortines virolades de la finestra i un vell rellotge de paret pendula encara la seva patena brillant. El sofà està entapissat amb roba estampada de grans poms florals.

—Parlem de tu, te sents millor? —De sobte, interromp el silenci i la noia fa un gest d'assentiment escarit—. Bé, finalment has convençut el teu director i t'ha donat unes merescudes vacances —pressuposa la Denisa.

—Hem fet canvis amb una companya de feina, tinc deu dies per quedar-me —aclareix. I fa un gest de replegament encreuant una cama damunt l'altra.

—Fantàstic! Vaig pensar que no vindries pas aquest estiu.

La Montse l'observa parlant distesa i satisfeta, i es pregunta si aquest bon humor és permanent. Mesos abans, després de la mort de la mare, la Denisa l'havia convidada i ella havia declinat amablement la proposta.

—I el teu germà? —reprèn la Denisa. Vincla el cos envers la tauleta, s'atansa una plàtera de cristall que transparenta lluïssors de paper d'embolicar i la destapa per oferir-li un caramel de cafè—. Què fa? Encara toca?

—És un bon bateria —diu ella, i l'hi refusa amb un gest—. Ara se n'ha tornat a Nova York, hi va anar per uns mesos i diu que s'hi vol quedar a viure.

—La teva mare n'estaria orgullosa...

Per unes mil·lèsimes de segon, li sembla endevinar un punt d'agror al fons de les nines de la Denisa, que s'ha regi-

rat cap a ella. La mare li havia explicat moltes coses de la seva joventut. Sortien plegades amb uns quants nois que les festejaven. Complaiïen així aquell instint de vanitat tan femenina de flirtejar amb més d'un pretendent alhora. Tot i que la seva mare no era dona que es deixés dur per cap sentimentalisme sobrer, recordava aquella època amb certa nostàlgia. La bona amistat que havien fet amb la Denisa es va mantenir al llarg dels anys a través d'una correspondència intermitent i d'alguna estada compartida. De fet, havien viscut juntes els fets més significatius de la seva vida i aquella amistat va prolongar-se fins a la mort de la Pilar. Quan va saber que patia un procés d'esclerosi irreversible, la Denisa va emprendre el viatge cap a Girona per estar a prop d'ella.

—Bé —diu, trencant el silenci; torna a tenir l'expressió alegre d'uns instants abans—, parlem de les sortides que podem fer aquests dies... Hi ha un munt de coses per veure. Ho planejarem sobre la marxa, *n'est-ce pas?* —rectifica amb una ràpida exclamació—. Ah! Se m'escapa sovint, entre el deix de Girona i el d'aquí, noia, *parli* un xampurrat estrany.

La Montse la desmenteix i li torna un somrís. No vol que senti en cap moment que refusa la seva hospitalitat, l'amabilitat amb què la tracta.

—D'acord, quan vulguis —diu. I desvia la mirada cap a les mans.

—Què fa l'Andreu? —La pregunta de la Denisa és directa. Li desperta una coïssor als llavis i se'ls frega amb la punta dels dits.

—Doncs segueix com sempre. —Tem que comenci un interrogatori que coneix. Sospita quina pregunta succeirà l'altra.

—No li ha recat no venir? A casa hi ha lloc, ja ho veus.
—Ara l'observa amb naturalitat pausada mentre ella, incòmoda, comprimeix el ventre.

—Bé, no... té més feina que mai. —Torna a mentir. Potser tard o d'hora li haurà de dir que l'Andreu no sap que és aquí ni què ha vingut a fer ni com es troba.

La tetera traspua gotes de líquid groguenc. És ampla i pesant, de ferro colat, i la Denisa ha pres la precaució de replegar el tovalló unes quantes vegades damunt la nansa. Després, n'ha abocat part del contingut dins d'una tassa grossa i l'ha acostada a la Montse fent-la rossolar sobre la tauleta de marbre blanc.

—T'hi he posat un poc de te. Hi vols llet?

—Sí, gràcies —ha assentit de seguida—, un rajoliu, només que trenqui el color.

—Saps? Tenia moltes ganes que vinguessis. L'últim dia que me vas trucar, quan era, abans-d'ahir? —L'hi confirma amb un lleu moviment de cap mentre s'empassa un glop de te—. Això, ja no comptava que poguessis venir aquest estiu. Me fa molta il·lusió de tenir-te aquí. T'agradarà Cernet, ja ho veuràs.

Somriu i segueix parlant del poble, de l'atracció que va exercir en tants artistes a principis de segle. De les tertúlies a l'Hotel del Canigó i al Gran Cafè, de les vetllades en què Madeleine Roch havia recitat Camo i Bausil, de quan els millors cantants de l'òpera de París representaven obres clàssiques sota els plàtans de la Passejada, «tot i que la gent d'aquí no s'estima pas gaire els parisencs, ens tenen per res».

—Em fas venir ganes de conèixer el poble —la interromp. Si no fos per aquest escurçó que li enverina cada

segon de pensament, s'encomanaria fàcilment de la intensitat amb què parla la Denisa.

—Al museu hi veuràs ceràmica taurina de Picasso, és fabulosa —reprèn la dona mentre torna a perdre's en una dèria descriptiva—, hi ha un quadre d'Auguste Herbin que me plau molt, a mi, trobo que retrata bé Ceret: els vells teulats rossos menjats pel sol i la calitja del cel sobre els camps retallats i els ponts. Demà podem anar a passejar pel poble, t'ensenyaré el nucli antic, l'església, prendrem un gelat en algun bar de la Passejada... podem pujar fins als Caputxins, hi ha una magnífica panoràmica... —La Montse es diverteix amb aquesta loquacitat i esbossa un somrís. S'ha relaxat després de dos dies d'intensa tensió als músculs adolorits i ha contingut un badall de cansament.

—Potser vols anar a dormir i jo t'entretinc amb aquesta xerrameca...

La Denisa l'ha acompanyada fins al primer pis i li ha desitjat bona nit des de la seva habitació.

Quan ha apagat el llum, se li han encès dos fars que l'han enlluernada. S'ha espantat. Li passa sovint això en tancar els ulls, d'ençà de la visita a l'hospital.

L'hospital. Li revé la bravada de preparats mèdics de la sala d'espera. Hi ha malalts que entren i surten de la consulta. L'acaben de cridar i entra. El metge li fa que segueixi en una butaca d'escai negre. Comprimeix el ventre, intenta pensar que no serà res, un fals avís. Però en l'expressió amable del professional que té al davant hi endevina l'esforç de suavitzar els mots. Conté la respiració. Intueix que

alguna cosa no va bé i es concentra a repetir-se una negació, com si conjurés un mal averany. Els mots de l'oncòleg tornen a ressonar-li com un gong dins el cap.

—Bé, els resultats de les proves confirmen que s'haurà d'intervenir, és patològic. —Cop en sec, una opressió intensa a la pell la priva de respirar. És dins d'un xuclador, el buit li entra pel nas, els ulls, les orelles, per totes les cavitats del cos—. En principi, els marcadors tumorals mostren un creixement alt de cèl·lules, cosa que d'una banda ens confirma la malaltia, però de l'altra ens serà de gran ajuda, ens estalviarà moltes exploracions. —S'ha fet enrere a la butaca. Té el pensament entumit, fosc, no li surt ni un mot—. Tranquil·la, tot anirà bé, la colonoscòpia ens confirmarà com és el tumor, la farem demà passat mateix.

—No puc, demà encara no, no me'n veig amb cor...

És un malson i vol una mica de temps. Uns dies només, uns dies per pensar. Una exploració... la intervenció... un tractament? Sent una onada de por que la paralitza. Una pressió incommensurable li aixafa el pit, els braços, el ventre. És al fons del mar, l'hi han llançat sense botella, a pulmó obert, s'ofega i ha de contenir la respiració, té ganes d'obrir la boca i cridar, però no pot moure els llavis, la pressió li tanca els xiscles endins, ben endins.

—De totes maneres, l'operació no serà més tard del dia deu. Mira, en aquests moments hi ha un gran percentatge de malalts que es curen.

Quan s'aixeca no sent el terra, té la sensació d'haver perdut el tacte, li obren la porta i surt d'esma.

«Per què? Per què a mi?». La pregunta va i ve martellejant-li el pensament una vegada i una altra. De sob-

te, li ha crescut un enorme metrònom al front que inicia el compte enrere. Sent la seva percussió compassada marcant el temps, que passa amb exactitud de cronòmetre.

—Què te ve de gust per esmorzar? —La Denisa s'ha apropat a la cuina mentre es lligava les betes del davantal rere la falda.

—Poca cosa...

—Poca cosa? Vols assecar-te més? L'Andreu pensarà que t'he fet passar gana. Per cert, no li vols pas trucar? Si necessites telefonar a algú, tu mateixa.

La Montse ha somrigut apagadament. L'Andreu a hores d'ara deu saber alguna cosa. A la feina, li deuen haver explicat que ha demanat vacances, un intercanvi, l'acord mutu amb una altra companya. La causa? Assumptes propis, això és tot. Si la Carme no l'hi xerra, no sabrà mai on és. Tanmateix, ningú que no sigui ella mateixa l'ha de fer saber dels resultats. S'asseu cansada al sofà, amb un regust amarg als llavis i una ràbia espessa que prové del record.

De cop, s'aixeca pinçada per la voluntat resolta de no pensar-hi i ressegueix l'atapeïda llibreria del menjador deixant lliscar els dits damunt el llom dels llibres. A la cuina, la Denisa posa els quarts de pollastre a rossejar a la cassola mentre taralleja la tornada d'una bella cançó d'Édith Piaf.

—«*Ne me quitte pas, ne me quitte pas, ne me quitte pas...*» —la sent cantar. Mira els petits solcs que deixa en el prestatge i de sobte s'imagina la marca buida que ha

traçat alguna mà desconeguda dins la pols. De nou, la por li paralitza els pensaments. La por d'ella mateixa o dels sentiments que li desperten els altres? De segur, no hi ha res més complicat que tractar amb l'imprevisible humà.

—Val més tractar amb bestiar. —El pare s'empassava el fum de la cigarreta negra que partia en dos perquè allargués més—. Fins i tot quan t'equivoques estan de part teva, els humans som una caixa de sorpreses.

Ha contingut la respiració. D'un cop d'ull repassa els prestatges de la modesta biblioteca del menjador. En poc espai s'encabeixen molts llibres. Ha estirat un exemplar voluminós i l'ha sostingut amb una mà, mentre s'escampava una fina polseguera.

—Tots aquests llibres són teus? —alça la veu perquè la Denisa la senti des de la cuina.

—Herència de l'avi Joan, colleccionava segells i llibres.

—I la poesia? En tens molts volums?

—En llegeixo poca, la veritat. La tia me solia recitar Baudelaire a les estones de recolliment que teníem, abans d'anar a dormir. Se sabia de memòria alguns poemes. —Sacseja la cassola del rostit fent-la balancejar suau-ment—. Recordo que m'acotxava al llit. Jo me l'escoltava sense entendre-hi ni un borrall, però aquell ritme compassat me transportava cap al somni. Me vaig aprendre algun fragment, de fet mai no he tingut bona memòria per a les rimes. —Abaixa la flama del foc i, fixant un instant les nines en el reflex de l'alumini, tempteja uns versos—: «Darrere de l'enuig i la vasta tristor / que amb el seu pes fatiguen l'existència boirosa, / feliç aquell mortal que amb

ala vigorosa / s'enlaira vers els camps serens de la claror». No recordo què segueix —diu interrompent la declamació.

—Potser: «aquell que amb pensaments, semblants a les aloses, / sap llançar-se a ple vol vers el cel del matí, / qui planant per la vida, sense esforç sap capir / la llengua de les flors i les callades coses»? —La veu de la Montse arriba clarament del menjador.

—La coneixes? —La Denisa acaba de sortir de la cuina amb una forquilla a la mà i una agitació platxeriosa a la cara—. Això de comprendre el llenguatge de les flors és bonic, eh?

—Hi havia un punt —diu la Montse esgaiant els llavis i sostenint un llibre de cobertes voluminoses entre les mans.

Tot d'una, han esclatat a riure. I ella s'ha quedat dreta, immòbil, amb *Les fleurs du mal* obert, i amb un espurneig murri als ulls, una mirada de nen perdut al territori exclusiu de la seva imaginació. D'improvís pregunta:

—Ho creus, això, Denisa? Creus que es pot viure d'una altra manera?

—Què en penses, tu? —respon la Denisa. Així esperucada, vestida amb el davantal de pitet, li recorda una matrona geniüda i tendra que es preocupa dels que l'envolten.

—Sento que els esdeveniments em lliguen a un destí que no he triat. I això em fa angúnia i lluito, però sembla que tot sigui inútil. —S'ha deixat caure al sofà aferrant el llibre contra el pit. Li costa massa parlar d'ella mateixa. La llengua se li enganxa embafadora, és la resposta reflexa dels seus músculs.

—No ho sé, de vegades només cal fer allò que ens diu aquest d'aquí —diu la dona prement-se el flanc esquerre, sota el pit—. Fes-li cas sempre que puguis.

—Si fos tan senzill... —La Montse ha repenjat la barbeta a les tapes del volum. Veu la Denisa, les mans als malucs, per sobre l'horitzó del llom—. He de fer moltes coses que no desitjo. —S'atura de nou burxant als ulls de l'altra—. I tu?

—No sempre faig el que vull. És clar que procuro valorar les coses segons la quota de felicitat que me proporcionen. Si tries un camí, has d'oblidar-te dels altres. —Ha parlat sense vacil·lacions, fent-se enrere un floc de serrell, corresponent la seva mirada cendrosa.

—I com pots saber quin és el que et farà més feliç?

—Tinc la cassola al foc, reina. —Li ha espessigat afectuosament la galta—. Montse, passa-t'ho bé aquestes vacances, viu-les a fons i plega de fer-te preguntes! —S'aixeca espolsant-se el davantal i es regira cap a la cuina.

Després de l'àpat, s'han enclotat al sofà. La Montse ha recolzat el cap al respatllet, com aquest matí, asseguda en un banc de l'església, al costat de la Denisa. Ha somrigut recordant la pintura de la volta, un sant Pere dalt del cel que sostenia la creu a l'inrevés, a punt de deixar-la caure damunt el cap dels feligresos.

—M'ha agradat trobar-hi les dones que netejaven. Sobretot la que escombrava, aquella grossa i franca, la de la bata de quadres, la que, en sortir, ha dit que a l'església li calia una bona *peinture*.

—És que ha vist que miràvem les parets de pintures ennegrides; la humitat és molt dolenta, s’ho menja tot —ha respost la Denisa.

Havien seguit passejant cap a l'oest per un carreró retort fins a una plaça empedrada que té una font central. La plaça dels Nou Raigs... La Denisa li ha mostrat un casalot de grans finestres rectangulars i llindes de pedra, un edifici de factura neoclàssica, els escaires del qual deixaven al descobert blocs de pedra arenosa: «Aquí és on se van dir adéu els nostres avantpassats, s’hi va signar el Tractat dels Pirineus». Ella ha pensat en el contrast d’aquella arquitectura rectilínia i en la sinuositat dels carrers que havien deixat enrere.

Llavors s’ha acostat a la font i hi ha submergit la mà. Després l’ha reflatada resseguint el perímetre de la columna emergent de l’aigua i ha alçat el cap fins al lleó esculpit del capitell.

—Abans mirava cap a Espanya —li ha comentat la Denisa allargant la mà—, i van canviar-lo d’orientació... Al peu hi ha una frase escrita, hi diu que «El lleó s’és fet coc», un lleó castellà transformat en gall francès.

—I per sempre més veïns —ha xiuxiuejat ella.

—Amics, Montse, amics, com tu i jo.

Riu en silenci mentre recorda la Denisa balancejant-se enmig de la plaça. Aquest matí s’ha fixat bé en el seu cos. És corpulenta, d’espatlles ben encaixades i pit gros, però amb corbes ben traçades, cap gruix desmesurat enlloc, la pell d’arrugues fines i unes faccions de cànons clàssics. Té un perfil d’angles mesurats que li confereixen un aspecte dominant, tot i que de la seva consistència s’escapa un aire tendre. Es mou en l’espai sense esforç, amb l’espon-

taneïtat del vent a cada braçada. Se l'ha tornada a imaginar, quan s'ha alçat les vores de la camisa amb els dits i ha fet com si ballés, els braços enlairats mentre feia contorsions amb les mans.

—També saps ballar rumbes, Denisa? —S'ha enriallat. Li enveja aquest posat senzill però segur, persuasiu i flexible, «Aquesta Denisa».

La funda del sofà se li enganxa a la pell. S'acaba de sentir una punxada a l'esquena, just a la zona lumbar. S'ha estremit lleugerament i es prem els malucs amb les mans.

—Que te fa mal l'esquena? —La Denisa ha enretirat la tauleta fent tintinejar el cendrer sota una muntanya de diaris desplecats.

—Des d'ahir, tinc un rosec aquí. —S'ha assenyalat damunt les natges, la Montse—. M'hauré de prendre una píndola, si no tot pot ser que demà no m'aixequi. Me'l conec, aquest mal.

—Tinc un antiinflamatori natural que te pot anar molt bé. —La dona ha recol·locat el cendrer i s'aixeca de la seva butaca—. Deixa'm que t'ho miri, estic acostumada a veure'n, d'esquenes espatllades. És un ofici antic, la tia me'n va ensenyar una mica. —Li engrapa el braç amb una mà. Després, l'enfonsa a l'esquena.

—Denisa, la teva tia, com era? —Vincla el cos endavant, vençuda per la pressió.

—Estàs molt tensa, hi ha punts endurits aquí. —Ha fet un gest perquè la Montse es tombi al sofà mentre es replega la màniga del vestit i li busca el dors dels pantalons.

—Ah! —Un estremiment segueix la interjecció de dolor.

—Deixa'm que ho palpi, treu-te la roba —li ordena amb decisió.

La Montse es passa la brusa pel cap, no du sostenidors. Té els pits erts, amb els mugrons vermellosos capaçats i la pell força tibada, sense estries.

—Se veu que no has pas criat, diríem que tens tetes de noieta.

Li agraeix el compliment amb un somrís que li marca dues arrugues als pòmuls. S'aparta un ble de cabells cendra rere les orelles menudes i s'estira de bocaterrosa mentre la dona segueix parlant:

—M'has preguntat per la tia Martina... Era una dona ferma, me l'estimava molt, saps? De fet, amb la meva mare eren cosines de segon grau, però sempre li vaig dir tia i al seu pare, avi Joan. La mare va refugiar-se aquí per la Guerra Civil espanyola. Quan va morir, jo només tenia deu anys i la tia me va fer de mare. —La Denisa acaba de respirar fondo, deixa lliscar les mans de dalt a baix de la blanca esquena prement els clotets de cada encaix de vèrtebra al llarg de la columna.

Ha sentit primer el frec dels palmells damunt la textura molsuda de les natges, després la pressió successiva de les vèrtebres lumbars. A mesura que li recorria l'esquena, ha notat els teixits inflamats sota la pell i un fort pesigolleig a les cervicals que s'ha fet més intens a les últimes vèrtebres.

—No, aquí no, em fa mal. —S'ha estremet i ha replegat el braç d'un cop, serrant les dents, amb la cara amorada a l'entapissat.

—Tens els ganglis inflamats, Montse, el sistema limfàtic. Has tingut algun disgust, has passat força nervis, eh? —ha dit prement-li la nuca mentre un calfred intens li portava la pressió d'unes altres mans.

L'Andreu l'havia retinguda i li buscava l'interior de l'orella. I tornava l'ofec d'un altre bes i el frec dels dits a la galta.

Amb ell es portaven nou anys, i aquesta circumstància sempre havia estat considerada una niciesa estimuladora, sobretot per la Montse, que s'abraonava defensant-se de qualsevol petita reticència que es fes amb referència a aquest fet, i interpretava aquesta convicció com una prova d'amor. Ell li havia confessat altres relacions assequibles i un enamorament de joventut que es va acabar malmetent per l'oposició paterna.

El va conèixer quan ell ja havia passat la trentena, en una dècada en què l'adolescència ja s'estirava més enllà dels vint, i la vellesa s'havia convertit, per obra i gràcia dels polítics xarons, en l'eufemisme de la tercera edat. En la seva maduresa tenia un aspecte estirat i la mirada escodrinyadora de picapedrer frustrat, adquirida possiblement a còpia de reproduir capitells de claustres romànics. En aquella època havia reprès el costum de jugar a cartes, adquirit amb els amics universitaris a la sobretaula d'havent sopat al pis del carrer Sant Lluís. Emboirat de nuvolades de caliquenyos i *señoritas*, va refermar les anades al cafè, i en poc temps va passar de la brisca comentada amb una certa tranquil·litat profana a la cridòria botifarrera dels trumfos i les jugades a dues voluntats.

Fins uns anys més tard, la Montse, que s'hi havia sentit atreta per una inexplicable força d'imantació, no va ser capaç d'identificar el llast que les dèries personals havien gravat en aquell tarannà preservador, compromès també en la continuació del negoci familiar.

De fet, ell havia entrat al galop en la seva existència. S'havien mirat amb la immediatesa d'una familiaritat desconeguda mentre ella, que feia de cambrera a l'estiu per ajudar a una economia familiar força minsa, li servia un granissat a la terrassa d'un bar. Més tard, ell li va confessar que havia sentit una urgència estranya per saber-li el nom i el sexe.

Ella estava a punt d'acabar els estudis, quan va començar aquella relació d'estiu que es va entrapar a mesura que passaven els dies. Amb l'entrada de la tardor, la Montse va programar unes vacances curtes abans de reprendre el darrer curs a la universitat. Resolts els dubtes, va escollir Venècia, més per insistència d'ell que per cap anhel personal, i no va deixar que el pare repliqués gaire quan li va dir que viatjava amb un amic. Al viatge va conèixer un Andreu prolix que es deturava a cada volta d'arcada i acalava els ulls sota la majestuositat de les cúpules. Es va encomanar d'aquella febrada de ponts i basíliques que l'enlluernaven amb el reflex del seu mosaic d'or. Recordaria molt de temps aquelles rebotades furioses damunt el llit i la pressió de la mà d'ell damunt l'espatlla nua.

El massatge l'ha deixatada. Durant l'estona que la Denisa preparava una infusió d'herbes a la cuina, s'ha quedat immòbil al sofà. I no s'ha remogut fins que ha sentit l'aroma

humida espessigant-li el colze. Llavors, s'ha incorporat agafant la tassa entre les mans i ha començat a beure el líquid fumejant amb certa precaució.

—Què m'estic prenent?

—Herbes... Si et dic el nom, no les coneixeràs.

—Em faran res? —Ha dubtat mentre escurava l'aigua uns mil·límetres més—. De què són? —S'acaba de fixar en el pòsit verd pàllid del fons.

—És flor de llet de gallina —la dona s'asseu a la butaca del davant.

—Què? —De sobte, li ha canviat la cara.

—No té res a veure amb cap animal de plomes. —Riu davant l'expressió de desconcert de la Montse—. És una flor, una flor petita i senzilla de color blanc com la llet. Es fa enmig dels camps de cereals. Jo la recullo entrat l'abril amb molt de compte, fent vinclar el pecíol a poc a poc, perquè els pètals són molt delicats.

L'escolta atentament, encara té un viu de sorpresa a les pupil·les.

—I com treus l'essència?

—Poso les flors en remull amb aigua de font, durant tot un dia. Després, aboco l'aigua dins d'una garrafa de tarot ample, hi tiro una dissolució d'esperit de vi i la tapo amb un casquet de suro, així se'm conserva tot un any.

—M'agrada saber què em prenc. —Ha aproximat l'índex a la boca del bol i l'ha fet rodar damunt la randa polida—. I per a què va bé?

—Hi he barrejat sucus vegetals. Calmen. Són un anti-inflamatori natural. Demà al matí abans de llevar-te te'n beus un altre got... Ets com una flor, tu, i el teu cos també —ha dit en to de confidència.

El seu cos, esmicolat en petits fragments que es van escampant... Ja n'hi ha prou de turmentar-se. Es concentra a observar la Denisa atentament.

—Com ho has après, tot això?

La dona ha arronsat les espatlles. La Montse troba que té un posat tranquil que li escau tan bé com el to dels seus cabells grisencs solcats de clapes blanques.

—A casa és una tradició, hem estat sempre remeiers, ja ho veus. Tinc molts manuals, si t'interessa. —S'ha aixecat desimbolta i ha anat fins al bufet.

—Mira, és escrit de la tia. —Ha tret un quadern grogós de dins d'un calaix. Poc després, l'hi ha posat entre les mans mentre l'observava dempeus, des de la seva perspectiva d'ocell—. Va morir l'any passat, tenia més de vuitanta anys. És un receptari d'herbes. El va escriure de l'any 1939 al 1944, explica vivències i records personals seus...

La Montse ha desplegat el cartipàs i ha començat a fullejar-lo.

—Vigila —ha dit la Denisa decantant-se endavant—, hi ha planes desenganxades i algunes cartes entre els fulls.

—L'has llegit? —pregunta, movent l'angle d'un sobre que emergeix d'una pàgina—. No l'has obert, encara? —se sorprèn—. «A l'atenció de la senyoreta Blanch...».

—Si t'he de ser sincera, el guardava perquè te'l miresis —comenta la dona—. La teva mare m'havia dit que t'agrada molt llegir i que també escrius. És veritat, no? —Busca un assentiment als seus ulls.

—No sé què et va explicar —s'ha inquietat la Montse. Sempre l'han aclaparada aquesta mena de preguntes. Els darrers temps, la mare s'enderiava a parlar d'ella.

—Deixem-ho si no vols, eh? —diu la dona amb des-
eiximent.

—No, no. —L'hi nega, insistent—. És que si són re-
cords personals, et pertanyen a tu —ha afegit desplaçant-se
uns centímetres al seient.

La dona ha esbossat un somriure assequible.

—Vols que ho llegeixi, de debò? —inquireix de nou.
Pot sentir l'encaix de la mà de la Denisa al genoll, la inci-
tació al seu esguard.